

ספר

נאמר מינים

פרשת ויקהל

מאת

הרב הגאון החסיד

ר' אברהם יוסף פסח (פסחוביץ)

זצ"ל

יו"ל ע"י נכדי המחבר

א) והנשיאים הביאו את אבני השוהם וגו' ואת הזבחים וגו' ולקטורת הסמים. וזרש"י ז"ל (שמות ל"ה כ"ז ד"ב והנשיאים) אמר ר' נתן מה ראו נשיאים להתנדב בחנוכת המזבח בתחלה, ובמלכת המשכן לא התנדבו בתחלה, אלא כך אמרו הנשיאים, יתנדבו לצור כו', כיון שהשלימו לצור את הכל כו', הביאו את אבני השוהם וגו', לכך התנדבו בחנוכת המזבח תחלה, ולפי שנתעללו מתחלה, נחסרה אות משמם, והנשיאים כתיב עכ"ל רש"י ז"ל.

חנני השי"ת לומר צוה, כי יש שני עניני לדיקים ומנהיגי הדור, אחד, שהעם מתלהבים מעצמם לעבודת הצורא ית"ש, עי"כ מביאים את רכונם הטוב והתלהבות שלהם בלב ראשם, ומנהיגם ונשיאם, עי"כ מתלהב מנהיגם בקרבן מכל הרלוונות הקדושות של העם הכרוכים אחריו והמסתופפים בלבו,

כמ"ש "נציה מקרבך מאחריך" וגו', וגם כתיב "והכהן הגדול מאחיו" וגו', והספרים מלאים מזה, ויש לדיק, אשר ע"י עין פקוחה שלו, מגזיה לצות הנטפלים אליו לשורשו, ומלהב את לצות הנכרכים אחריו, מלא געגועים להשי"ת.

וזה פי' מאמרם ז"ל צמד"ר^א פרשת ויחי (בראשית רבה צ"ב) על פסוק "ויצרך את יוסף" כו', ר' יוחנן אמר לרועה שהוא עומד ומציט בלחננו, והוא לדיק ומנהיג הדור מסוג צ', אשר משגיח על האנן קדשים המסתופפים בלבו אל הקודש, ומגזיה אותם, ר"ל אמר לנשיא מהלך והזקנים לפניו, והכוונה על לדיק מסוג א', כמו שפי' המת"כ^ב שם, כי לפיכך הזקנים הולכים לפניו, והוא אחריהם, כי המה סיבת נשיאתו יעיי"ש, והוא כנ"ל כי על ידם נתלהב נשיאם, ומתלצש בכל הרלוונות הטובות מהנטפלים והנכרכים אליו.

^א בראשית רבה צ"ז ב' ויברך את יוסף ויאמר ר' ברכיה ואמרי לה בשם ר' יוחנן וריש לקיש ר' יוחנן אמר לרועה שהוא עומד ומביט בצאנו ר"ל אמר לנשיא מהלך והזקנים לפניו על דעתיה דר' יוחנן אנו צריכין לכבודו על דעתיה דריש לקיש הוא צריך לכבודנו:

^ב שם ד"ה ומביט כו'. לראות ולהשגיח עליהם לרעות אותם במרעה טוב ושמן ולבל יגיע להם שום נזק ולפיכך כתיב אשר התהלכו אבותי לפניו שהקב"ה השגיח עליהם בהשגחה פרטית מעולה כרועה עדרו ירעה וכמו שנאמר הרועה בשושנים וכן דרשו בפסוק התהלך לפני והיה תמים וע"ל סוף פרשה ל"ו, ור"ל סבר שלפיכך כתיב לפני הנשיא זה שהזקנים הולכים לפניו והוא אחריהם ולהודיע שהוא נשיא כי המה סבות נשיאותו כך האבות הודיעו ופרסמו אדנותו של הש"י בעולם וכן מצאתי שוב באב"א ממש ע"ד זה:

ותכלית הרצון של המשכן וזית המקדש הוא, כמו שאמר הקצ"ה צפרשת תרומה "ועשו לי משכן ושכנתי בתוכם", כמו שהאריך צוה הרמב"ן ז"ל, שיהיו ישראל מרכזה להקצ"ה ע"י המשכן שיעשו, ועי"כ ישכין הקצ"ה שכינתו בתוכם, והוא התעוררת עליון בחירת הקצ"ה צעמו ישראל להיות שכינתו חופף עליהם, אכן ה"י עוד דבר אחד צמשכן וזית המקדש שיוכלו ישראל להתקרצ אליו כזיכול ית"ש ע"י הקרצנות שמקריצים שמה לפניו (וכבר הארכתי צוה לעיל) והקרצנות הם התקרצות ישראל להקצ"ה, וכענין "אני לדודי ודודי לי", אני לדודי, זה הוא התקרצות ישראל להקצ"ה ע"י הקרצנות, ודודי לי, זה הוא ענין משכן והמקדש, ושכנתי בתוכם, אשר הקצ"ה שוכן בתוך בני ישראל.

ומצואר צמד"ר סוף איכה^ד על פסוק "השיצנו ה' אליך ונשובה", אמרה כנסת ישראל לפני הקצ"ה רצש"ע שלך הוא השיצנו, אמר להם שלכם הוא, שנאמר "שובו אלי ואשיצה אליכם נאום ה'" יעיי"ש. והפלוגתא הזאת של ישראל לאזיהם שצשמים מי ישיצ תחלה, הוא מתחלת אחר חורבן צית המקדש, וגלות ישראל צין האומות, אזל צתחלה פריחת ישראל, ועלו צמרוס פסגס, גם רצון הקצ"ה ה"י שהוא ית"ש יה"י המתחיל לשכון כצודו צתוך צנ"י ע"י המשכן שיעשו, ועי"כ יוכלו ישראל ג"כ להתקרצ אליו ע"י הקרצנות ולכן אחר הקמת המשכן נאסרו הצמות מלהקריצ קרצנות, כי ה"י רצונו ית"ש להתקרצ אליו צני ישראל, לצד צמקוס צית המקדש אשר הקצ"ה שוכן צתוכנו.

^ד בהקדמה לספר שמות: והנה הגלות איננו נשלם עד יום שובם אל מקומם ואל מעלת אבותם ישובו. וכשיצאו ממצרים אע"פ שיצאו מבית עבדים עדיין יחשבו גולים כי היו בארץ לא להם נבוכים במדבר. וכשבאו אל הר סיני ועשו המשכן ושב הקב"ה והשרה שכינתו ביניהם אז שבו אל מעלות אבותם שהיה סוד אלוה עלי אהליהם והם הם המרכבה ואז נחשבו גאולים. ולכן נשלם הספר הזה בהשלימו ענין המשכן ובהיות כבוד ה' מלא אותו תמיד:

^ה איכה רבה ה' השיבנו ה' אליך ונשובה, אמרה כנסת ישראל לפני הקדוש ברוך הוא רבוננו של עולם שלך הוא השיבנו. אמר להם שלכם הוא, שנאמר (מלאכי ג, ז): שובו אלי ואשובה אליכם, נאם ה', אמרה לפניו רבוננו של עולם שלך הוא, שנאמר (תהלים פה, ה): שובנו אלהי ישענו, לכך נאמר: השיבנו ה' אליך ונשובה:

והם המה צחירה וקריצה המצואר
 צמד"ר^ה צפרשת צמדצר (במדבר רבה ג' ב)
 על פסוק "הקרצ את מטה לוי"
 וגו', אשרי מי שצחרו הקצ"ה,
 אע"פ שלא הקריצו, ואשרי איש
 שקרצו אע"פ שלא צחרו, ואיזה זה
 שצחרו זה אצרהם כו', אצל לא
 קירצו, אלא הוא הוא קירצ את
 עצמו כו', יעקב צחרו הקצ"ה כו',
 הוא קירצ את עצמו כו' יעיי"ש.
 וצחמת התקרצות האדם מנד עצמו
 להקצ"ה, הוא דצר קשה מאד, כי
 מי יוכל צצר ודם להתקרצ אל מלך
 מלכי המלכים הקצ"ה, אכן ע"י
 צחירת הקצ"ה צו, עיי"כ הוא עצמו
 ג"כ יכול להתקרצ אליו כזיכול
 ית"ש, וזאת עצמו היתה צעזודת
 המשכן והמקדש, ע"י שהקצ"ה
 שוכן צתוך צנ"י, וצחר צהם אשר
 ישראל יהיו מרכזה אליו ית"ש,
 עיי"כ יכולים ישראל להתקרצ אליו
 ע"י הקרצנות שיקריצו שם.

ומצואר צספרים הקדושים אשר
 עיקר הרצון של המשכן שעיי"כ
 ישרה הקצ"ה שכינתו צתוך צנ"י,
 הוא נדצת הלצ שהראו ישראל רצונם
 הטוב ע"י נדצתם, ולצם הי' מלא
 געגועים להקצ"ה, וכמו שפירש
 רש"י ז"ל (שמות ל"ה ה' ד"ה נדיב לב) על שם
 שלצם נדצו קרי נדיצ לב, וגם
 אצרהם אצינו ע"ה נקרא נדיצ,
 וכמו שמצואר צדצרי חז"ל צסוכה'
 ד' מ"ט ע"צ "צת נדיצ" צתו של
 אצינו אצרהם, ופירש"י ז"ל שנדצו
 לצו להכיר את צוראן, והנשיאים
 נתלצשו צכל הרצונות הטובות,
 צנדצת הלצ של כל ישראל, א"כ היו
 צריכים ג"כ הנשיאים להוציא מכח
 אל הפועל ולהציא נדצותם אל צנין
 המשכן, להראות התלהבותם אל
 הרצון הזה, שהקצ"ה ישכין את
 שכינתו צתוך צני ישראל, ויהיו כל
 ישראל עם נשיאיהם מרכזה
 להקצ"ה, ועיי"כ יוכלו ישראל

^ה במדבר רבה ג' ב' דבר אחר, הקרב את מטה לוי וגו', הדא הוא דכתיב (תהלים סה, ה): אשרי תבחר ותקרב, אשרי מי שבחרו הקדוש ברוך הוא אף על פי שלא הקריבו, ואשרי איש שקרבו אף על פי שלא בחרו, ואיזה זה שבחרו, זה אברהם, שנאמר (נחמיה ט, ז): אתה הוא ה' האלהים אשר בחרת באברם, אבל לא קרבו אלא הוא קרב את עצמו. יעקב, בחרו הקדוש ברוך הוא, שנאמר (תהלים קלה, ד): כי יעקב בחר לו יי, וכן הוא אומר (ישעיה מא, ח): יעקב אשר בחרתיך, אבל לא קרבו אלא הוא קרב את עצמו, שנאמר (בראשית כה, ז): ויעקב איש תם ישב אהלים. משה בחרו, שנאמר (תהלים קו, כג): לולי משה בחירו, אבל לא קרבו, אשריהם אלו שבחרם הקדוש ברוך הוא אף על פי שלא קרבו, בא וראה יתרו קרבו הקדוש ברוך הוא אבל לא בחרו, רחב הזונה קרבה אבל לא בחרה, אשריהם אלו שקרבן אף על פי שלא בחרו:

^י סוכה מ"ט: דרש רבא מאי דכתיב מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב מה יפו פעמותיהן של ישראל בשעה שעולין לרגל בת נדיב בתו של אברהם אבינו שנקרא נדיב שנאמר נדיבי עמים נאספו עם אלהי אברהם אלהי אברהם ולא אלהי יצחק ויעקב אלא אלהי אברהם שהיה תחילה לגרים:

להתקרב אליו ע"י הקרצנות שיקריצו שם. אבל כאשר השלימו לצור את הכל, ולא הי' נחסר עוד כלום, ונגמר כל רצונו ית"ש לשכון כבודו בתוך בני ישראל, בהתלהבות צנ"י ענמם אליו ית"ש ע"י נדבותם בלי השתתפות הנשיאים, השתמשו הנשיאים בזה התלהבות של ישראל לבנין המשכן, להציא את אבני השוהם שהם מצגדי כהונה, וגם את הצושם למאור כו', שהוא מהקרצנות, להתקרב אליו ית"ש, אבל באמת הי' הכל ע"י תחלת התלהבות ונדבת הלצ של ישראל, אבל הי' חסר להם חלק הנשיאים בענמם למשכן, שהוא השראת השכינה, אכן זכו הנשיאים להתקרב בקרצנותיהם בחנוכת המזבח, ג"כ ע"י אמצעות ישראל אשר התנדבו למשכן ענמו, לכן נחסרה אות משמם, והנשאם כתיב שהי' נחסרה חלקם למשכן ענמו.

אולם עכ"פ נדבתם לצגדי כהונה והצושם למאור כו', ג"כ שבת הכתוב מאד, והעלה להם הקצ"ה כמו שהציאו למשכן ענמו, כמו שמצוה צמד"ר ויקרא', סימן ו', על פסוק "יש זהב ורצ פנינים, וכלי יקר שפתי דעת" כו', יש זהב הכל הציאו נדבתם למשכן זהב, הה"ד "וזאת התרומה" וגו', "ורצ פנינים" זו נדבתם של נשיאים, דכתיב "והנשיאים הציאו, וגו', "וכלי יקר שפתי דעת", לפי שהיתה נפשו של משה עגומה עליו, ואמר הכל הציאו נדבתן למשכן, ואני לא הצאתי, אמר לו הקצ"ה חייך שדבורך חביב עלי יותר מן הכל כו', הרי שגם נדבת הנשיאים היתה גדולה עד מאד לפני הקצ"ה, ונקרא שהציאו נדבתן למשכן, והוא כנ"ל ע"י הרצון ונדבת הלצ של כל ישראל התלהבו הנשיאים, והציאו הקצ"ה עליהם שהציאו נדבתן למשכן, והגם שהציאו לצורך

ו' ויקרא רבה א' ו' רבי תנחומא פתח (משלי כ, טו): יש זהב ורוב פנינים וכלי יקר שפתי דעת, בנהג שבעולם אדם יש לו זהב וכסף אבנים טובות ומרגליות וכל כלי חמדה שבעולם, וטובה ודעת אין בו, מה קניה יש לו, מתלא אמר דעה קנית מה חסרת, דעה חסרת מה קנית. יש זהב, הכל הביאו נדבתן למשכן זהב, הדא הוא דכתיב (שמות כה, ג): וזאת התרומה וגו'. ורוב פנינים, זו נדבתן של נשיאים, דכתיב (שמות לה, כז): והנשאם הביאו וגו', וכלי יקר שפתי דעת, לפי שהיתה נפשו של משה עגומה עליו, ואמר הכל הביאו נדבתן למשכן ואני לא הבאתי, אמר לו הקדוש ברוך הוא חייך שדבורך חביב עלי יותר מן הכל, שמכלן לא קרא הדבור אלא למשה, ויקרא אל משה:

הקרבנות, אעפ"כ שזח הקצ"ה אותם כאלו הביאו נדבתם למשכן והגם שזזה שנתעללו נחסרה אות משמם.

ומצואר עוד צמד"ר פרשת וי' סימן ג' (ויקרא רבה ח' ג') מתאווה הי' דוד לקרבנס של נשיאים כו', עוד שם חזיב קרבנס של נשיאים לפני הקצ"ה כשירה שאמרו ישראל צים

ב) ראו קרא ה' בשם בצלאל. וצמד"ר^ט (שמות רבה מ"ח ב') "טוב שם משמן טוב", טוב הי' שמו של בצלאל משמן הטוב, למה שפרסמו הכתוב, שנאמר ראו קרא ה' בשם בצלאל. ויתכן לומר ע"פ המצואר צמד"ר רות' (רות רבה ח' ו'), והבאתי למעלה אמר

כו', חזיב קרבנס של נשיאים כו', כשני לוחות הברית, ואח"כ אמר המדרש ורצון אמרו חזיב קרבנס של אהרן לפני הקצ"ה כקרבן של נשיאים כו', ומסתמא נתלה קרבנו של אהרן בקרבן החזיב מאד, והטעם כנ"ל שקרבנס של נשיאים צחוכת המשכן הי' ג"כ צא מכה ורצון של כל ישראל, והוא רחום יכפר.

ר' יצחק צר מריון צא הכתוב ללמדך שאם אדם עושה מצוה יעשנה בצלצו שלם, שאילו הי' ראובן יודע שהקצ"ה יכתוב עליו "וישמע ראובן ויצילהו מידם", צכתפו הי' מוליכו אלל חזיו, פ' כי חז"ל מלמדים אותנו שטיקר המצוה

^ח ויקרא רבה ח' ג' גופא אמר רבי אידי מתאווה היה דוד לקרבנס של נשיאים, הדא הוא דכתיב (תהלים סו, טו): עלות מחים וגו', איזה קרבן שיש בו פרים ואילים וכבשים, אלא קרבנס של נשיאים, שנאמר (במדבר ז, יז): ולזבח השלמים וגו'. רבי יהודה ורבי נחמיה ורבנן, רבי יהודה אומר חביב קרבנס של נשיאים לפני הקדוש ברוך הוא כשירה שאמרו ישראל בים, שירה שאמרו ישראל בים (שמות טו, ב): זה אלי ואנוהו, וכאן כתיב (במדבר ז, יז): זה קרבן נחשון בן עמינדב. רבי נחמיה אמר חביב קרבנס של נשיאים לפני הקדוש ברוך הוא כשני לוחות הברית, בשני לוחות הברית כתיב (שמות לב, טו): מזה ומזה הם כתבים, וכאן כתיב: זה קרבן נחשון בן עמינדב. ורבנן אמרי חביב קרבנו של אהרן לפני הקדוש ברוך הוא כקרבן של נשיאים, בקרבנות של נשיאים כתיב: זה קרבן נחשון בן עמינדב, וכאן כתיב: זה קרבן אהרן. אמר רבי ברכיה חביב קרבן של אהרן לפני הקדוש ברוך הוא כשנים עשר שבטים, מה טעם, זה, מנין זה. ז' שבעה, ה' חמשה, הא תרי עשר.

^ט שמות רבה מ"ח ב' דבר אחר, טוב שם משמן טוב, טוב היה שמו של בצלאל משמן הטוב, למה שפרסמו הכתוב, שנאמר (שמות לה, ל): ראו קרא ה' בשם בצלאל:

^י רות רבה ה' ו' אמר רבי יצחק בר מריון: בא הכתוב ללמדך, שאם אדם עושה מצווה יעשנה בלבב שלם. שאלו היה ראובן יודע שהקדוש ברוך הוא מכתוב עליו (בראשית ל"ז) וישמע ראובן ויצילהו מידם - בכתפו היה מוליכו אצל אביו. ואילו היה יודע אהרן שהקב"ה מכתוב עליו (שמות ד') הנה הוא יוצא לקראתך - בתופים ובמחולות היה יוצא לקראתו. ואלו היה יודע בעז שהקדוש ברוך הוא מכתוב עליו ויצבט לה קלי ותאכל ותשבע ותותר - עגלות מפותמות היה מאכילה:

שאדם עושה הוא רק הרצון והחשק ונדבות לבו של אדם אל המצווה. וכבר נודע כי השם של אדם הוא פנימיות נפשו, כמצואר צקפרים הקדושים, וכל מלאכת המשכן שהקב"ה אמר "ועשו לי משכן ושכנתי בתוכם", הי' עיקר הרצון, נדבת הלב, שיעשו בכל נפשם ורצונם, כמ"ש רש"י ז"ל נדיב לבו ע"ש שלבו נדבו קרוי נדיב לב עכ"ל, וכמ"ש לעיל, ומזרר האדם בזה הרצון ונדבות לבו את שמו, כי שמו הוא פנימיות נפשו וכנ"ל. ולכן פירש"י ז"ל כי מאחר שנתעללו הנשיאים בתחלת נדבת המשכן, נחסרה אות משמם, והנשאים כתיב, כי נחסר הרצון מפנימיות נפשותם והגם שכוונתם היתה להשלים מה שיחסרו ישראל, אמנם הי' חסר להם עכ"פ הזריזות לנדבת לב שלהם, ונקראו שנתעללו,

ומשו"ה חסר משמם, ומאחר שראינו שהקב"ה אמר "ראו קרא הי' צם צללאל", ע"כ שפנימיות נפשו ונדבת לבו של צללאל הי' לעשות את המשכן עם כל הרצונות אל הקב"ה, וזה כוונת המדרש טוב הי' שמו של צללאל כו', למה שפרסמו הכתוב, כי מאחר שפרסם הכתוב את שמו מזה יש ראי' אשר עשה את המצווה של עשיית המשכן בלבב שלם עם כל הרצונות ונדבת הלב.

ויש לומר בזה שלפיכך זכה צללאל שהסכימה דעתו למה שנאמר למשה מקיני אפילו דברים שלא אמר לו רבו, כמצואר צרש"י ז"ל^א (שמות ל"ח ב"ב) פרשת פקודי, מאחר שהתאמץ בכל לבו ונפשו למלאות רצון ומצות הקב"ה, הבין מדעתו את כל הרצון של המצווה, והסכימה דעתו למה שנאמר למשה צקיני וכמו שנאמר

^א שמות ל"ח כ"ב ד"ה ובצלאל בן אורי וגו' עשה את כל אשר צוה ה' את משה: אשר צוה משה אין כתיב כאן, אלא כל אשר צוה ה' את משה, אפלו דברים שלא אמר לו רבו, הסכימה דעתו למה שנאמר למשה בסיני, כי משה צוה לבצלאל לעשות תחלה כלים ואחר כך משכן, אמר לו בצלאל מנהג עולם לעשות תחלה בית ואחר כך משים כלים בתוכו. אמר לו כך שמעתי מפי הקב"ה. אמר לו משה בצל אל היית, כי בודאי כך צוה לי הקב"ה, וכן עשה המשכן תחלה ואחר כך עשה הכלים:

אזל אצרהס אצינו ע"ה צמד"ר
 וירא^כ (בראשית רבה ס"ד ד'), ועוד צכמה
 מקומות, אין יום ויום שאין הקצ"ה
 מחדש הלכה צצ"ד של מעלה כו',
 אפילו אותן הלכות הי' אצרהס
 יודע, כי אצרהס אצינו ע"ה נקרא
 נדיב, כמצואר צסוכה"ד מ"ט
 ע"צ "צת נדיב", צתו של אצרהס
 אצינו שנקרא נדיב, שנאמר נדיבי
 עמים נאספו עם אלקי אצרהס
 ופירש"י ז"ל שנדבו לבו להכיר את
 צוראו כו', ולכן הסכימה דעתו לכל
 הלכה שהקצ"ה מחדש, וכמ"כ
 צלאל צנין המשכן.

וזה הוא הכוונה של המדרש טוב
 הי' שמו של צלאל משמן הטוב,
 כוונתם למה שנאמר המדרש^ז (שמות רבה
 מ"ח א') למעלה משמן המשחה שנמשחו
 נדב ואביהוא פי' שאלו נכנסו
 להקריב ויאלו שרופין, ולא זכו
 להסכימה דעתם להלכה שהקצ"ה
 מחדש ואדרבה נאמר צהס ויקריבו
 וגו', אשר לא נזה אותם, הגם
 שעשו דברים גדולים כמצואר צשפת
 אמת^ט, אזל צלאל הסכימה דעתו
 למה שנאמר למשה מסיני, והוא
 כנ"ל, והוא רחום יכפר.

^כ בראשית רבה ס"ד ד' "וישמור משמרת מצותי חקותי ותורת" ר' יונתן משם ר' יוחנן אמר אפי' הלכות עירובי חצרות היה אברהם יודע, "תורת" שתי תורות שקיים אפילו מצוה קלה שבעל פה, ר' סימון אמר אפילו שם חדש שעתיד הקדוש ברוך הוא לקרוא לירושלים היה אברהם יודע דכתיב (בראשית כב, יד): "ויקרא שם המקום ה' יראה" וכתיב (יחזקאל מח, לה): "ושם העיר מיום ה' שמה" וכתיב (ירמיה ג, יז): "ביום) [בעת] ההוא יקראו לירושלים כסא ה'", רבי ברכיה אמר בשם ר' יהודה אין כל יום ויום שאין הקב"ה מחדש הלכה בבית דין של מעלה מאי טעמיה (איוב לז, ב): "שמעו שמוע ברוגז קולו והגה מפיו יצא" ואין הגה אלא תורה כענין שנאמר (יהושע א, ח): "והגית בו יומם ולילה":

^א הבאנו לעיל בהערות אות ו'

^ד שמות רבה מ"ח א' טוב שם משמן טוב, טוב היה שמותן של חנניה מישאל ועזריה, משמן המשחה שנמשחו נדב ואביהוא, למה, שאלו נכנסו להקריב ויצאו שרופין, ואלו נכנסו לכבשן האש ויצאו בשלום, הוי טוב שם משמן טוב:

^ט שמיני תרל"ט בשם מו"ז ז"ל על חטא נדב ואביהוא אשר לא צוה אותם. ללמוד מזה קו"ח לטובה מה אנשים קדושים כאלה שבוודאי דבר גדול עשו. אעפ"כ ע"י שלא צוה אותם נעשו. א"כ המקיים מצות אף שהוא (טפל) [*שפל] וא"י טעם המצוה כלל אעפ"כ חביב הוא לפניו ית'. כי כח הציווי ממנו ית' הוא יותר מכל הטעמים כו'. וזה פרשנו טובים דודך מ"י. כי השגת הטעמים הוא י"ן. וזהו ענין אמרם ז"ל שתויי יין נכנסו למקדש כי הרי אמרו שהורו הלכה בפני רבן א"כ נראה שכוונו להלכה אמיתית. אבל ההלכה רק עפ"י התורה וציווי מרע"ה שר התורה כמ"ש בכ"מ הלכה למשה מסיני. והם כווננו הטעם וההלכה בלי הציווי ונחסר להם עיקר כח התקרבות שהוא בכח הבורא ית' שקדשנו במצותיו ע"י התורה. ולכן כתיב טובים דודך שהוא דביקות והתקרבות הבורא ית' לבנ"י בעצם נפשותם יותר מהשגת הטעמים כנ"ל. וכמ"ש במד' ויקהל טוב שם משמן כו' על בצלאל ראה קראתי כו' כיון שהי' בכח הבורא ית' שבחר לבצלאל נתקיים כו' ע"ש. וכן כחן של בני לכן מקדימין ברכת המצות לעשיות המצוה להראות כי כח גשת אדם למעשה זו הוא מצד הציווי כנ"ל: